

4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 35. Ст. 358.

5. Яцків І. Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Відкритий міжнар. ун-т розв. людини "Україна, 2011. 16 с.

6. Ткаченко О. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2008. 20 с.

ПЕВНІ ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЕНТОМОЛОГІЧНОЇ БІОБЕЗПЕКИ

Романов Роман Анатолійович

здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права

Сучасні трансформації суспільства, зумовлені процесами глобалізації, кліматичними змінами та посиленням інтенсивності аграрного виробництва, зумовлюють підвищену увагу до забезпечення біологічної безпеки як важливої складової національної та міжнародної безпеки. У цьому контексті особливого значення набуває ентомологічна біобезпека, яка охоплює вплив комах на здоров'я людини, стан тваринного світу та розвиток рослинництва. Комахи можуть бути переносниками небезпечних інфекцій, а також спричиняти суттєві економічні збитки в сільському господарстві, що зумовлює потребу формування ефективних підходів у сфері публічного адміністрування для попередження та зниження таких ризиків. Водночас відповідні принципи мають базуватися на засадах верховенства права, наукової обґрунтованості, пропорційності втручання та превентивності заходів із дотриманням балансу між безпекою, гуманністю та екологічною стійкістю.

В. Оксінь обґрунтовує сучасне розуміння принципів адміністративного права як фундаментальних засад, що визначають зміст, спрямованість і розвиток цієї галузі права в Україні; акцентує на їх людиновимірному характері, підкреслюючи пріоритет прав і свобод особи як основи функціонування публічного адміністрування. Розкрито, що принципи є не лише теоретичними категоріями, а й практичними орієнтирами діяльності суб'єктів публічної влади, зокрема у випадках прогалин чи колізій у законодавстві. Значна увага приділяється класифікації принципів на загальноправові та галузеві, а також їх закріпленню в нормах Конституції України, законодавстві та практиці судових органів, зокрема Європейського суду з прав людини. Науковець також підкреслює значення принципів верховенства права, законності, пропорційності, гласності, відповідальності та підконтрольності як ключових засад публічного адміністрування. Принципи адміністративного права формують цілісну ідейну основу галузі та забезпечують її адаптацію до сучасних суспільних проблем [1].

Принципи належного врядування в сучасному адміністративному праві визначаються як системна сукупність засад, що характеризують якість, зміст і спрямованість діяльності органів публічної влади у взаємодії з приватними особами. Їх сутність полягає в забезпеченні такого функціонування публічної адміністрації, за якого владні рішення ухвалюються на основі права з урахуванням інтересів особи та публічного інтересу. Вони передбачають утвердження демократичних стандартів діяльності держави, орієнтованих на служіння суспільству, а не на домінування над ним. У цьому контексті належне врядування постає не лише як теоретична конструкція, а й як практичний інструмент організації публічного адміністрування. Зміст цих принципів конкретизується

через узаємопов'язані елементи, зокрема прозорість, підзвітність, ефективність, справедливість, участь громадян та правову визначеність. Це у свою чергу зумовлює потребу дотримання адміністративних процедур, що забезпечують об'єктивність і неупередженість ухвалення рішень. Особливої ваги набуває гарантування права особи бути заслуханою, отримувати інформацію та оскаржувати рішення публічної адміністрації [2].

У сфері аграрної ентомології базові принципи ентомологічної діяльності формуються як цілісна система знань і практичних підходів, що забезпечують ефективне публічне адміністрування (management) популяцій комах у межах агроєкосистем. Їх основою є глибоке розуміння біологічних особливостей шкідників, їх екології та закономірностей розвитку популяцій, що дає змогу ухвалювати науково обґрунтовані рішення щодо заходів впливу. Визначальним є принцип точної ідентифікації шкідника та встановлення його статусу, що забезпечує адекватний вибір стратегії реагування. Важливе значення має визначення економічних порогів шкодочинності як критерію доцільності втручання у природні процеси. Принципи також передбачають наявність повної інформації про доступні методи контролю та їх оптимальний добір відповідно до конкретних умов. Значну роль відіграє визначення часу, способу і місця застосування заходів, що забезпечує їх максимальну ефективність. Не менш важливими є постійний моніторинг популяцій, оцінювання результативності застосованих заходів, установлення цілей контролю та аналіз причин можливих невдач для подальшого коригування стратегій [3].

Принципи, безпосередньо пов'язані з біобезпекою, становлять важливу складову ентомологічної діяльності та спрямовані на забезпечення екологічно безпечного публічного адміністрування (management) популяцій комах. Серед них ключове місце посідає принцип високої селективності заходів, який передбачає спрямованість впливу лише на цільові види та мінімізацію шкоди для нецільових організмів. Важливим є принцип узгодженості з екологічними закономірностями, що передбачає врахування взаємодії між видами та компонентами екосистеми. Значна увага приділяється орієнтації на зменшення використання токсичних хімічних засобів і переходу до екологічно безпечних технологій. Принцип збереження якості довкілля передбачає недопущення деградації природних ресурсів унаслідок застосування засобів контролю. Важливим є забезпечення безпеки для здоров'я людини, що пов'язано з контролем використання пестицидів, а також принцип раціонального використання ресурсів, який передбачає оптимізацію витрат і обмеження надмірного втручання. До цього комплексу також належать мінімізація ризиків для довкілля та здоров'я людини, збереження біорізноманіття, захист корисних організмів, застосування біологічного контролю і біопестицидів, зменшення забруднення ґрунтів і води та врахування ризиків для працівників і споживачів [4].

Отже, сучасні суспільні трансформації, зумовлені глобалізацією, кліматичними змінами та інтенсифікацією аграрного виробництва, актуалізують потребу формування ефективних засад публічного адміністрування у сфері ентомологічної біобезпеки. Відповідні принципи базуються на поєднанні нормативно-ціннісних орієнтирів і науково обґрунтованих підходів, що забезпечують передбачуваність рішень, баланс публічних і приватних інтересів та визначення меж дискреційних повноважень. Вони узгоджуються з принципами належного врядування, які передбачають прозорість, підзвітність, ефективність, справедливість, правову визначеність і участь громадян, а також дотримання адміністративних процедур і гарантій прав особи. У межах ентомологічної діяльності ці засади реалізуються через точну ідентифікацію шкідників, визначення економічних порогів шкодочинності, моніторинг популяцій та обґрунтований вибір методів контролю. Водночас ключовим є застосування превентивного підходу та поєднання різних засобів впливу з урахуванням екологічних закономірностей і ефективності заходів.

Список використаних джерел:

1. Оксін В. Ю. Принципи адміністративного права: сучасний погляд. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 5. С. 190–193. URL: <https://www.nvppp.in.ua/vip/2016/5/41.pdf>.
2. Галіцина Н. В. Принципи "good governance" і "good administration" в адміністративному праві. Юридичний бюлетень. 2020. Вип. 13. С. 101-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ub_2020_13_14.
3. Arif, M. J., Gogi, M. D., Sufyan, M., Nawaz, A., & Sarfraz, R. M. Principles of insect pests management. In M. J. Arif (Ed.), Sustainable insect pest management 2017. P. 17–48).
4. Dara, S. K. The New Integrated Pest Management Paradigm for the Modern Age. Journal of Integrated Pest Management, 10 (1). 12. 2019. URL: <https://doi.org/10.1093/jipm/pmz010>.